

EVLİLİK İÇİ TECAVÜZ ÖLÇEĞİ'NİN GELİŞTİRİLMESİ VE EVLİLİK İÇİ TECAVÜZE İLİŞKİN GÖRÜŞÜN ÇEŞİTLİ DEĞİŞKENLER AÇISINDAN İNCELENMESİ¹

DEVELOPING THE MARITAL RAPE SCALE AND EXAMINING THE OPINIONS ON MARITAL RAPE IN TERMS OF VARIOUS VARIABLES

Selda SAKIZCIOĞLU²

Türkan DOĞAN³

ÖZ

Bu çalışmada evli bireylerin evlilik içi tecavüze ilişkin görüşlerini belirlemek amacıyla “Evlilik İçi Tecavüz Ölçeği (EİTÖ)” geliştirilmiş ve bu ölçek aracılığıyla geçmişte şiddete maruz kalma, cinsel yaşamdan memnuniyet düzeyi, toplumsal cinsiyet rolleri ve boyun eğici davranış düzeyi değişkenlerine göre evli bireylerin evlilik içi tecavüze ilişkin görüşleri incelenmiştir. Ölçeğin geçerlik çalışmaları kapsamında yapılan Açıklayıcı Faktör Analizi (AFA) yapılmıştır. Analiz sonucunda 37 madde ve dört faktörden oluşan nihai ölçek Doğrulamalı Faktör Analizi (DFA) için 643 evli bireye uygulanmıştır. Ölçeğin Cronbach Alfa katsayısı ($\alpha = .94$), test tekrar test güvenilirlik katsayısı ise ($r = .82$) hesaplanmıştır. Elde edilen sonuçlar ölçeğin geçerli ve güvenilir bir ölçme aracı olduğunu göstermiştir. Araştırmada veri toplamak için araştırmacı tarafından geliştirilen Evlilik İçi Tecavüz Ölçeği'nin yanı sıra Bem Cinsiyet Rolü Envanteri, Boyun Eğici Davranışlar Ölçeği ve araştırmacılar tarafından oluşturulan Kişisel Bilgi Formu kullanılmıştır. Araştırma bulguları evli bireylerin evlilik içi tecavüze ilişkin görüşlerinin geçmişte şiddete maruz kalma ve toplumsal cinsiyet rolleri değişkenlerine göre istatistiksel olarak anlamlı derecede farklılaştığını, cinsel yaşamdan memnuniyet ve boyun eğici davranış düzeyine göre ise istatistiksel olarak anlamlı derecede farklılaşmadığını göstermiştir.

Anahtar Kelimeler: *Evlilik İçi Tecavüz, Evli Birey, Toplumsal Cinsiyet Roller, Boyun Eğici Davranış, Ölçek Geliştirme.*

ABSTRACT

This study examines opinions of married individuals about marital rape in terms of the variables including previous exposure to violence, level of satisfaction with sexual life, gender roles, level of submissive behavior, by means of the “Marital Rape Scale” developed. Exploratory Factor Analysis performed in scope of validity studies on the scale. Following the analysis, the test form consisting of 37 items, and four factors was applied to 643 married individuals for Confirmatory Factor Analysis. Cronbach's alpha coefficient ($\alpha = .94$) and test-retest reliability coefficient were calculated. The results evidenced that the scale was a valid and reliable assessment tool. In addition to the Marital Rape Scale which is developed by the researcher, Bem Gender Role Inventory, Submissive Behaviour Scale and Personal Information Form were used in the study to collect data. It was found out that opinions of married individuals on marital rape significantly varied statistically in terms of previous

¹ Çalışma, 2019 yılında Hacettepe Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Psikolojik Danışma ve Rehberlik programında sunulan "Evlilik İçi Tecavüzün İncelenmesi" adlı doktora tezinden türetilmiştir.

² Milli Eğitim Bakanlığı, Dr. seldasakizcioglu@gmail.com Orcid No: 0000-0002-0395-9001

³ Hacettepe Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü, Prof. Dr. dogant@hacettepe.edu.tr Orcid No: 0000-0002-5976-7666

Sorumlu yazar / Corresponding Author: Selda Sakızcıoğlu e-posta: seldasakizcioglu@gmail.com

Gönderilme /Submitted: 19.04.2021, **Kabul/ Accepted:** 30.06.2022

exposure to violence and gender roles, and did not significantly vary statistically in terms of level of satisfaction with sexual life and submissive behavior.

It is important to bring many approaches and criticisms through the motherhood of woman, especially in terms of feminism. For this reason, Feminism Politics and Amargi Journals published in Turkey for many years within the scope of this study were subjected to content analysis. Within content analysis, it was tried to reveal the perspective of feminist individuals who are authors in journals to motherhood.

Keywords: *Marital Rape, Married, Gender Roles, Submissive Behaviour, Scale Development.*

1. GİRİŞ

Şiddet, farklı şekillerde, insan yaşamının her alanında ve herhangi bir döneminde karşımıza çıkabilen, dünyada gittikçe artan önemli bir küresel sorundur (Güler, Tel ve Özkan-Tuncay, 2005; Odman, 2012). Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ) (WHO, 2002) şiddeti, “Fiziksel gücün istemli olarak, kişinin kendisine, bir başka kişiye ya da gruba bir tehdit veya eylem biçiminde kullanılması sonucu, maruz kalan kişide yaralanmaya, ölüme, psikolojik hasara ya da yoksunluğa yol açması” olarak tanımlamaktadır. Şiddet insanların karşısına en erken ve en fazla aile içinde çıkmaktadır. Aile içi şiddet; zorlama, küçük düşürme, güç uygulama, öfkeyi boşaltmak amacıyla aile olarak tanımlanmış bir grup içerisinde bir bireyden başka bir bireye yöneltilen şiddet davranışı şeklinde tanımlanabilir (Işıoğlu, 2006).

Dünyanın farklı bölgelerinde yapılan araştırmalar kadınlara göre erkeklerde şiddet eğiliminin daha fazla olduğunu ve erkeklerin, kadınlara kıyasla eşlerine daha fazla şiddet uyguladıklarını göstermektedir. Fakat bu sonuçlar erkeğe yönelik eş şiddetinin göreceli olarak daha düşük seviyelerde olsa da hiç olmadığı anlamına gelmemektedir. Yapılan çalışmalarda aile içinde kadına yönelik şiddete yoğunlaşıldığı, erkeğe yönelik şiddetin ihmal edildiği görülse de aile içi şiddet açısından sosyo-kültürel ve ekonomik düzeyi, yaşı, eğitim düzeyi fark etmeksizin tüm ülkelerde ve kültürlerde erkeklerin de eş şiddetine maruz kaldıkları bilinmektedir. Erkeklerin, eşleri tarafından daha çok psikolojik ve sözel şiddete, zaman zaman da fiziksel, cinsel ve ekonomik şiddete uğradıkları söylenebilir

ancak kendisini savunma konusunda daha dezavantajlı olan kadına yönelik şiddetin daha yaygın olduğu tüm toplumlar tarafından kabul edilen bir gerçektir. Sonuç olarak aile içi şiddetten bahsedildiğinde genelde kadına ve çocuğa yönelik şiddet anlaşılmaktadır.

Fiziksel, cinsel, psikolojik ve ekonomik boyutta kendini gösteren aile içinde kadına yönelik şiddet, kadınları, aynı zamanda erkekleri ve çocukları, dolayısıyla tüm toplumu temelden etkileyen ciddi bir sorundur (Mermerci, 2012). Kadına yönelik aile içi şiddet, eğitim ve gelir düzeyi fark etmeksizin hangi ırk, dil, din ve kültürden olursa olsun tüm dünya kadınlarının yaşadığı ortak bir halk sağlığı sorunudur (Civelek, 2013). Tüm dünyada kadınlar, kendilerini güvende ve huzurlu hissetmeleri gereken evlerinde, babaları, erkek kardeşleri ve eşleri tarafından şiddete maruz kalmaktadırlar (Tezcan, 2009). Yakın zamanlara kadar tüm dünyada kadının aile içinde maruz kaldığı şiddetin mahrem kabul edilmesine, “Dört duvar arasında yaşanan orada kalır.” anlayışıyla gizli tutulmasına ve kanıksanmasına rağmen günümüzde uluslararası bir boyut kazanan kadına yönelik aile içi şiddet, insan hakları ihlali olarak ele alınmakta ve bu durumun engellenmesi için önlemler alınmaktadır.

Hemen hemen her kültürde varlığını sürdüren ve çok sayıda insanı birden etkileyen kadına aile içi şiddet bireylere ağır zararlar veren, onların hak ve özgürlüklerini kısıtlayan önemli bir sorundur. Kadına yönelik aile içi şiddet evlilik hayatında da önemli bir yere sahiptir. Ülkemizde egemen olan kadın-erkek eşitsizliği, geleneksel cinsiyetçi roller, kadının isteyip istememesini önemsemeksizin

erkeğin cinsel isteğini haklı bulan ve eşinin cinsel isteğini tatmin etmeyi kadının görevi olarak kabul eden kültürel değerler nedeniyle kadınların eşleri tarafından istismar edilmesi, kadına yönelik aile içi şiddetin özel bir biçimi olan evlilik içi tecavüzü doğurmakta ve ele alınmasını gerekli kılmaktadır. Aynı zamanda eş tecavüzü olarak da bilinen evlilik içi tecavüz failin, mağdurun eşi olduğu, rıza dışı cinsel saldırı olarak tanımlanmaktadır (Walker, 1994). Bu bağlamda erkeklerin de eş tecavüzüne maruz kalabilecekleri düşünülse de evlilik içi tecavüz genellikle erkeğin, eşine tecavüzü şeklinde ele alınmaktadır.

Cinselliğin bir tabu olduğu ülkemizde, cinselliğin şiddete dönüşmüş biçimi olan evlilik içi tecavüz de en az cinsellik kadar konuşulmamaktadır. Ancak evlilik içi tecavüz son yıllarda kitle iletişim araçlarının, sivil toplum kuruluşlarının ve kadın çalışmalarının etkisiyle kamuoyunun dikkatini çekmeye başlamıştır. Evlilik içi tecavüz, toplumumuzda yaygınlığı tam olarak bilinmeyen ve özel hayat mahremiyetinin bir parçası olarak aile içinde gizli kalması gerektiği düşünülen bir olgu olarak karşımıza çıkmaktadır. Kadınlar, duygularına aldırılmaksızın eşleri tarafından korkutulup sindirilerek cinsel saldırıya maruz kalabilmektedirler. Kadının yaşamına mal olabilen, kendini güvende hissetmesinin ve toplumsal statüsünün yükselmesinin önünde bir engel olan evlilik içi tecavüz mağdur, diğer aile üyeleri ve bu şiddete tanık olabilen çocukları derinden sarsan fiziksel, psiko-sosyal sorunlara yol açmakta aynı zamanda gelecek kuşakları etkileyerek toplumdaki şiddeti pekiştirebilmektedir.

Son yıllarda özellikle gazetelerde ve televizyonlarda konuya yönelik programların ve haberlerin artmasıyla toplumumuzda evlilik içi tecavüze ilişkin bir bilinç oluşmaya başlasa da bunun yeterli düzeyde olmadığı gözlenmektedir. Öncelikle toplumsal olarak evlilik içi tecavüze ilişkin tutum ve inançlarını tespit etmek, hem bireysel hem de toplumsal düzeyde ekonomik ve sosyal maliyeti yüksek olan aile içi şiddetle baş etmenin en temel çözüm yoludur. Ülkemizde evlilik içi tecavüze ilişkin görüşü ortaya koyan bir ölçme aracı

bulunmadığından evli bireylerin evlilik içi tecavüze ilişkin görüşlerini belirlemek amacıyla geçerliği ve güvenilirliği yüksek bir ölçme aracının geliştirilmesinin yerinde olacağı düşünülmüştür. Evli bireylerin evlilik içi tecavüze yönelik görüşlerinin değerlendirilmesi toplumun evlilik içi tecavüze bakış açısının belirlenmesi, evlilik içi tecavüze ilişkin farkındalık yaratılması ve gelecekte ortaya çıkabilecek olası sorunlara yönelik önleyici çalışmaların planlanmasına ve yapılmasına öncülük etmesi açısından yararlı olacaktır. Evlilik içi tecavüz psikolojinin, psikiyatrinin, sosyolojinin, hukukun, sosyal hizmetlerin sorun alanına giren disiplinler arası bir konudur. Konuya ilişkin önemli değişkenleri ortaya çıkarmanın, varsayımlar ve öneriler üretme aşamasında bu bilim alanlarının çalışmaları için de katkı sağlayacağı beklenmektedir. Bütün bu bilgiler ışığında bu çalışmada öncelikle evli bireylerin evlilik içi tecavüze yönelik görüşlerini ölçebilmek için “Evlilik İçi Tecavüz Ölçeği”nin (EİTÖ)” geliştirilmesi, geçerlik ve güvenilirlik özelliklerinin incelenmesi amaçlanmıştır. Bu amaçla ölçeğin geçerlik çalışmaları kapsamında açımlayıcı faktör analizi ve doğrulayıcı faktör analizi yapılmış; güvenilirlik çalışmaları kapsamında ise cronbach alfa iç tutarlılık ve test tekrar test güvenilirlik katsayısı hesaplanmıştır. Ayrıca evlilik içi tecavüze ilişkin görüşü etkileyen değişkenleri belirlemek, bu bağlamda geçmişte şiddete maruz kalmanın, cinsel yaşamdan memnuniyet düzeyinin, toplumsal cinsiyet rollerinin ve boyun eğici davranışlara sahip olma düzeyinin konuya ilişkin görüş üzerinde etkili olup olmadığını ortaya koymak hedeflenmiştir. Bu aşamada bağımlı ve bağımsız değişkenler arasındaki ilişkiyi ortaya çıkarmak için tek yönlü ANOVA ve ilişkisiz örneklem t testi yapılmıştır.

2. EVLİLİK İÇİ TECAVÜZ

Literatürde “evlilik içi tecavüz” teriminin üzerinde anlaşmaya varılmış bir tanımı konusunda fikir birliği bulunmadığı görülmektedir. Tespit edilen ortak unsurlardan biri olarak, araştırmacılar evlilikte özellikle erkeğin kadına tecavüzü konusuna odaklanmışlardır. Ayrıca her ne kadar bazı araştırmacılar tecavüz kavramı içerisine çeşitli cinsel eylemlerin dâhil edilmesini uygun görmekteyseler

de çoğunluk, evlilik içi tecavüz kavramını tanımlarken zorla cinsel ilişkiye girme konusuna odaklanmaktadır. Russell (1990) ve Bergen'e (1996) göre, evlilik içi tecavüz "Zorla, tehditle veya kadın rıza gösteremeyecek durumda iken gerçekleştirilen her türlü istenmeyen cinsel ilişki ya da vajinal, anal ya da oral penetrasyon." olarak tanımlanmaktadır.

2.1. Tutum ve Psikolojik Yüklemeler

Evlilik içi tecavüze ilişkin psikolojik yüklemeler konusundaki literatür taraması sırasında etkileyici unsurlar bakımından dört ana tema dikkat çekmektedir. Birinci unsurun, en yaygın nitelikte olan veya en azından üzerinde en çok araştırma yapılan unsur olduğu görülmektedir. Bu unsur; *cinsel birliktelik geçmişi* temasını ya da bir diğer ifadeyle, önceden gerçekleşmiş bir cinsel ilişkinin gelecekteki cinsel beraberliklerin gerekçesini oluşturduğu düşüncesi, evlilik içi tecavüze ilişkin tartışmanın merkezinde yer almaktadır (Shotland ve Goodstein, 1992). Bireylerin evlilik içi tecavüz konusundaki tutumlarının belirlenmesinde büyük bir etkiye sahip olduğu görülen ikinci unsur ise *tecavüz mitlerini* kapsamaktadır. Bireylerin tecavüzün niteliğine ilişkin belirli yanlış inanç ya da fikirlere sahip olma düzeyleri özel olarak evlilik içi tecavüz hakkındaki psikolojik yüklemeleri belirleme biçimlerini etkilemektedir. Evlilik içi tecavüze ilişkin tutum ve psikolojik yüklemeleri etkileyen bir unsur olduğu tespit edilen üçüncü tema ise *cinsiyet rollerine dair inançlardır*. Diğer bir ifadeyle, bireylerin sahip oldukları stereotipik cinsiyet rolü inançlarının düzeyi bu bireylerin evlilik içi tecavüze dair görüşlerinin nasıl olduğu ile ilgilidir. Evlilik içi tecavüze yönelik tutumları etkilediği görülen son faktör ise *mevcut ilişkide var olan fiziksel şiddetin derecesidir*. Bu alanda yapılan araştırmalar, gözlemcinin tecavüzün gerçekleşip gerçekleşmediğine dair algısını belirleyen şeyin çoğunlukla bir mağdurun kendisine saldıran kişiye direnme derecesi olduğunu göstermiştir. (Poe, 2010).

Bütün bunlardan hareketle; eşler arasında geçmişte isteyerek cinsel beraberlik yaşanmasının, gelecekte yaşanacak cinsel beraberliklerde kadının ilişkiyi reddetmesinin ve eşini tecavüzle

suçlamasının önünde engel oluşturduğu söylenebilir (Langhinrichsen-Rohling ve Monson, 1998). Tecavüz mitini kabul düzeyi arttıkça evlilik içi tecavüz durumunda mağduru suçlama eğilimi ya da mağdurun bunu hak ettiği düşüncesi de artmaktadır (Frese, Moya ve Megias, 2004). Birey geleneksel cinsiyet rollerinden uzaklaştıkça bireyin, tüm senaryoları tecavüz olarak değerlendirme oranının arttığı ve mağduru suçlama ihtimalinin azaldığı gözlenmiştir. Geleneksel cinsiyet rollerine dair tutumlara sahip olan bireyler tarafından evlilik içi tecavüzün ciddi bir suç olarak tanımlanmadığı ve bu bireylerin, eşiyile cinsel ilişkiye girmenin kadının görevi olduğunu ve kadının evlilik içi tecavüzü hak ettiğini düşündükleri görülmektedir (Simonson ve Subich, 1999). Bir kadın eşinin tecavüzüne uğradığını iddia ettiği tarihte ya da dönemde fiziksel şiddete maruz kalmamış ise kendisine inanılmamış ve bu tecavüzde kadın kusurlu olarak değerlendirilmiştir (Langhinrichsen-Rohling ve Monson, 1998).

Bireylerin evlilik içi tecavüze yönelik görüş ve tutumlarını etkilediği belirtilen bu dört faktörün birbirleri ile belirli bağlantıları bulunduğu ve bu bakımdan bir biçimde birbirleri ile ilişkili oldukları görülmektedir. Örneğin, bir birey geleneksel cinsiyet rollerine dair tutumlara sahipse bu stereotiplere uygun belirli tecavüz mitlerine inanmaya daha eğilimli olabilmektedir. Ayrıca bu tecavüz mitlerinin bir kısmının içerisinde daha önce cinsel ilişkiye rıza göstermiş olan bir kadının gelecekte tüm cinsel ilişkilere de rıza göstereceği, yalnızca fiziksel şiddete maruz kalmış olan eşlerin evliliklerinde tecavüze uğradıkları ve bu durumun başka ilişki türlerini kapsamadığı gibi inançların yer aldığı görülmektedir (Poe, 2010).

2. 2. Evlilik İçi Tecavüz Kategorileri

2.2.1. Fiziksel Olmayan Cinsel Zorlama

Finkelhor ve Yllo (1982) evlilik içi tecavüz faillerinin yararlandığı iki temel türde fiziksel olmayan cinsel zorlama biçimi tanımlanmıştır: *Sosyal zorlama ve kişiler arası zorlama*. *Sosyal zorlamanın* "kadınlık görevine" yönelik inancın sebebi olduğu bildirilmiştir. Bu inanca göre, kadın

istemese bile eşini memnun etmek onun doğuştan gelen sorumluluğudur. Erkek, ilişkideki kaynaklarını ya da gücünü eşini kendisinin cinsel taleplerine boyun eğmeye zorlamak için kullandığında bu durum *kişiler arası zorlama* kavramını ifade etmektedir.

Dolayısıyla bu tür evlilik içi tecavüz durumunda eşlerden biri fiziksel şiddet kullanmaksızın, diğerini cinsel birlikteliğe rıza göstermeye mecbur bırakmaktadır. Bu durumda genellikle kadınlar, kadınlık görevi inancının ya da eşlerinin sağladığı olanaklar gereği eşlerini cinsel açıdan memnun etmeleri gerektiğini düşündüklerinden ve cinsel birlikteliğe rıza göstermediklerinde karşılaşılabilecekleri güçlükler nedeniyle cinsel birlikteliğe boyun eğmektedirler.

2.2.2. Tehdit Yoluyla veya Zorla Cinsel İlişki

Finkelhor ve Yllo (1982), Boston bölgesinde yaşayan ve okul çağında çocukları bulunan 326 kadınla yaptıkları çalışmada, evlilikte zorla cinsel ilişki kavramını şu üç kategori içerisinde sınıflandırmışlardır:

Fiziksel şiddet yoluyla tecavüz. Bu tür vakalarda evlilik içi tecavüzün, ilişkideki genel şiddetin bir uzantısı olduğu ve cinsel çatışmadan kaynaklanmadığı belirtilmiştir.

Yalnızca güç kullanımı yoluyla tecavüz. Yalnızca güç kullanımı yoluyla tecavüz, cinsel aktiviteler üzerinde sürekli anlaşmazlıklar ile karakterize edilmiştir. Bu evliliklerde şiddetin en az düzeyde olduğu görülmüştür. Evlilik içi tecavüz faillerinin istedikleri cinsel eylemi gerçekleştirmek için yalnızca yeterli ölçüde fiziksel güç uyguladıkları ortaya konmuştur.

Obsesif tecavüz. Obsesif tecavüzlerin gerçekleştiği evlilikler kölelik ve pornografi kullanımı ya da yeniden sahnelenmesi gibi olağandışı cinsel aktiviteler ile karakterize edilmiştir. Obsesif tecavüzlerin faillerinin genel olarak zihinleri cinsellik ile meşgul olan, sapkın eylemlerden ya da kurbanı çektiikleri acıdan cinsel haz alma deneyimine sahip kişiler olduğu tespit edilmiştir.

Görüldüğü üzere evlilikte tehdit yoluyla veya zorla cinsel ilişki farklı biçimlerde karşımıza çıkmaktadır. Bazı tecavüz vakaları cinsel çatışmadan bağımsız olarak evlilikte var olan fiziksel şiddetin bir parçası olarak yaşanmaktayken güç kullanımı yoluyla gerçekleşen tecavüzlerde evlilikte şiddet daha az yaşanmasına rağmen eşlerden biri gerçekleştirmek istediği cinsel eylemi diğerine kabul ettirebilmek için şiddetten yararlanmaktadır. Obsesif tecavüzün ise tecavüzü gerçekleştiren eşin, diğerine uyguladığı şiddetten ve eşinin çektiği acıdan haz aldığı bir cinsel sapkınlık olduğu söylenebilir.

3. ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ

3.1. Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma gruplarını araştırmaya katılmaya çalışmaya gönüllü olan 18 yaşından büyük evli bireylerden oluşturmaktadır. Araştırmanın ilk çalışma grubu EİTÖ'nün geçerlik çalışmaları kapsamında yapılan açımlayıcı faktör analizi ve güvenilirlik katsayısı için veri toplanan 18-58 yaş aralığındaki 176'sı kadın, 166'sı erkek toplam 342 evli bireyden oluştuğu görülmektedir. Araştırma kapsamındaki ikinci çalışma grubu ise EİTÖ'nün doğrulayıcı faktör analizini yapmak, bağımlı ve bağımsız değişkenlerin arasındaki ilişkilerin istatistiksel olarak anlamlı olup olmadığını belirlemek amacıyla 19-78 yaş aralığındaki 363'ü kadın, 280'i erkek olmak üzere 643 evli bireyden oluşmaktadır. İkinci çalışma grubundaki bireylere ilişkin bilgiler Tablo 1'de sunulmuştur.

Tablo 1. İkinci Çalışma Grubuna İlişkin Demografik Bilgiler

Değişken		N	%
Cinsiyet	Kadın	363	56.5
	Erkek	280	43.5
Yaş	25 yaş ve altı	47	7.3
	26-34 yaş	219	34.1
	35-44 yaş	230	35.8
	45-54 yaş	114	17.7
	55 yaş ve üstü	33	5.1
Eğitim Düzeyi	Okuryazar/İlkokul	51	7.9
	Ortaokul	77	12.0
	Lise	207	32.2
	Üniversite/Yüksek Okul	269	41.8
	Yüksek Lisans/Doktora	39	6.1
Cinsel Yaşamdan Memnuniyet	Hiç memnun değilim	30	4.7
	Memnun değilim	39	6.1
	Kısmen memnunum	124	19.3
	Memnunum	162	25.2
	Tamamen memnunum	288	44.8
Geçmişte Şiddete Maruz Kalma	Evet	98	15.2
	Hayır	545	84.8

Tablo 1’de görüldüğü üzere katılımcıların %56.5’i kadın, %43.5’i erkektir. Katılımcıların %7.3’ü 25 yaş ve altı, %34.1’i 26-34, %35.8’i 35-44, %17.7’si 45-54, %5.1’i 55 yaş ve üstü yaş aralığındadır. Katılımcıların %7.9’u okuryazar/ilkokul, %12’si ortaokul, %32.2’si lise, %41.8’i üniversite/yüksek okul mezunu iken %39’u lisansüstü eğitim düzeyine sahiptir. Katılımcıların %4.7’si eşiyile olan cinsel yaşamlarından hiç memnun değilken, %6.1’i memnun değil, %19.3’ü kısmen memnun, %25.2’si memnun ve %44.8’i tamamen memnundur. Son olarak katılımcılara geçmişte şiddete maruz kalıp kalmadıkları sorulduğunda %15.2’si geçmişte şiddete maruz kaldıklarını, %84.8’i ise geçmişte şiddete maruz kalmadıklarını belirtmişlerdir. Bunun yanı sıra ölçeğin test tekrar test güvenilirlik katsayısını

hesaplamak için 74 evli bireyden oluşan üçüncü bir çalışma grubu ile çalışılmıştır.

3.2. Veri Toplama Araçları

Evlilik İçi Tecavüz Ölçeği (EİTÖ): Araştırmacılar tarafından bu çalışma kapsamında geliştirilen EİTÖ 37 maddeden oluşan, 3’lü Likert tipinde bir ölçektir. EİTÖ, Faile İlişkin Görüşler, Kabul Edilemezlik, Cinsel İlişkinin Görev Olarak Algılanışı ve Meşrulaştırma olarak adlandırılan dört faktöre sahiptir. Ölçekte tersten puanlanan 14 madde yer almaktadır. Ölçekten elde edilebilecek en yüksek puan 111, en düşük puan ise 37’dir. Ölçekten elde edilen yüksek puan, evlilik içi tecavüze ilişkin görüşün olumsuz olduğunu göstermektedir. EİTÖ’nün Cronbach Alfa katsayısı (.94), test tekrar test güvenilirlik katsayısı .82’dir. hesaplanmıştır.

Bem Cinsiyet Rolü Envanteri (BCRE): Bem (1974) tarafından geliştirilen BEM Cinsiyet Rolü Envanteri'nin Türkçe'ye uyarlanması Kavuncu (1987) tarafından yapılmıştır. Envanterin kadınsı ve erkeksi özellikleri ölçen ve 20'şer sıfattan oluşan Kadınsılık, Erkeksilik ve Sosyal Beğenirlik Ölçeği olarak adlandırılan üç ölçeği vardır. Bireyler envanterdeki maddelere "1 = Hiç Uygun Değil" ile "7 = Tamamen Uygun" şeklinde tepkide bulunarak maddelerin kendilerini ne ölçüde tanımladığını belirtmektedirler. Bireylerin cinsiyet rolleri Kadınsılık (K) ve Erkeksilik (E) ölçeklerinden aldıkları puanlara göre belirlenmektedir. Ölçeğin iki hafta arayla uygulanmasıyla bulunan test-tekrar test güvenilirlik katsayısı Kadınsılık ölçeği için 0.75, Erkeksilik ölçeği için 0.89 olarak hesaplanmıştır. Envanterin geçerlik çalışması için MMPI'nin Erkeklik-Kadınlık Formu ölçüt olarak kullanılmış ve envanterin Türkçe formu erkekler için geçerli bulunmamıştır. Ölçeğin geçerliğini ve güvenilirliğini yeniden sınamak amacıyla Yaşın-Dökmen (1991) tarafından yapılan çalışmaya Sosyal Kabul Edilirlik Ölçeği dahil edilmemiştir. Ölçeğin Cronbach Alfa Katsayısı 0.74, test-tekrar test güvenilirlik katsayısı ise 0.79 olarak bulunmuştur. Ölçeğin iki yarı güvenilirlik katsayısı Kadınsılık için 0.77, Erkeksilik için 0.71 olarak hesaplanmıştır. Kandiyoti tarafından geliştirilen Cinsiyet Rollerini ile İlgili Kalıp Yargı Ölçeği'nin ölçüt olarak kullanıldığı geçerlik çalışmasında Kadınsılık için 0.51, Erkeksilik için 0.63 korelasyon ile iki ölçek arasında anlamlı ilişkiler bulunmuştur.

Boyun Eğici Davranışlar Ölçeği (BEDÖ): Gilbert ve Allan (1991) tarafından geliştirilen Submissive Acts Scale Türkçe'ye Şahin ve Şahin (1992) tarafından Boyun Eğici Davranışlar Ölçeği olarak uyarlanmıştır. Boyun Eğici Davranışlar Ölçeği ergenlere ve yetişkinlere uygulanabilen soru formunda 5'li Likert tipi ve 16 maddelik bir ölçektir. Ölçekten alınan puanın yüksekliği, bireyin boyun eğici davranışlara daha fazla sahip olduğu şeklinde yorumlanmaktadır. Ölçeğin Cronbach Alfa iç tutarlılık katsayısı 0.89, dört ay arayla uygulanması sonucu hesaplanan test tekrar test güvenilirlik katsayısı 0.84 olarak bulunmuştur. Ölçüt bağımlı geçerlik çalışması kapsamında Boyun Eğici

Davranışlar Ölçeği'nin Beck Depresyon Envanteri ile 0.66'lık, Sosyotropi Ölçeği ile 0.65'lik, Otonomi Ölçeği ile 0.60'lık, Sosyal Karşılaştırma Ölçeği ile 0.50'lik korelasyona sahip olduğu ortaya konmuştur.

Kişisel Bilgi Formu (KBF): Araştırmacılar tarafından hazırlanan Kişisel Bilgi Formu, katılımcıların sosyo-demografik nitelikleri hakkında bilgi toplamak amacıyla kullanılmıştır. Formda cinsiyet, yaş, eğitim düzeyi, yaşamın çoğunun geçirildiği yer, ücret karşılığı herhangi bir işte çalışıp çalışmama durumu, evlenme biçimi, evlilik yaşı, evlilik süresi, kaçınıcı evlilik olduğu, çocuk sahibi olup olmama, çocuk sayısı, cinsel yaşamdan memnuniyet düzeyi, eşlerinden memnun olup olmama, geçmişte şiddete maruz kalıp kalmama, alkol ya da madde kullanıp kullanmama ile ilgili bilgileri ortaya koyan 15 madde yer almaktadır.

3.3. İşlem

Araştırma verileri toplanmadan önce Hacettepe Üniversitesi Etik Kurulu'ndan 08/06/2017 tarihli ve 35853172/433-2112 sayılı etik komisyon izni alınmıştır. Katılımcı bireylere araştırma öncesinde araştırmanın amacına ilişkin açıklama yapılmış ve "Bilgilendirilmiş Onam Formu"nu imzalayan katılımcılar çalışmaya kabul edilmiştir. Birbirleriyle evli olmayan beşi kadın, beşi erkek, en az bir yıldır evli olan on birey ile görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Yapılan görüşmelerden elde edilen veriler ışığında ölçeğin deneme formu oluşturularak, evli bireylere evlerinde veya çalışma günleri ve mesai saatleri içerisinde iş yerlerinde uygulanmıştır. Veriler toplanırken gönüllülük ve gizlilik ilkeleri esas alınmıştır. Çalışmaya katılmayı kabul eden bireylere uygulama formları kapalı zarf içinde teslim edilmiş, doldurulduktan sonra kapalı zarf içerisinde geri alınmıştır. EİTÖ'nün geliştirilmesi sürecinde evli bireylerden toplanan verilerin geçerlik ve güvenilirlik çalışmalarında yapı geçerliğini sınamak amacıyla Açıklayıcı Faktör Analizi (AFA) ve Doğrulayıcı Faktör Analizi (DFA) yapılmıştır. Ölçeğin kapsam geçerliği için Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık alanından dört, Ölçme ve Değerlendirme alanından bir uzmanın görüşüne başvurulmuştur. Ölçeğin güvenilirlik çalışmalarında Cronbach Alfa iç tutarlılık katsayısı ve test tekrar test yöntemi kullanılmıştır.

Ölçek geliştirme sürecinde AFA, test tekrar test güvenilirliğinin, Cronbach Alfa iç tutarlık katsayısının hesaplanmasında ve bağımlı değişken ile bağımsız değişkenler arasındaki ilişkilerin ortaya çıkarılmasında SPSS 22 programı, DFA için ise LISREL 8.8 programı kullanılmıştır.

4. BULGULAR

Araştırmanın bulguları ölçeğin geliştirilmesi ile ilgili olarak yürütülen geçerlik ve güvenilirlik çalışmaları ve evli bireylerin evlilik içi tecavüze ilişkin görüşlerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi olmak üzere iki kısımda sunulmuştur.

4.1. Ölçeğin Geliştirilmesine İlişkin Bulgular

Bu kısımda ölçeğin psikometrik özelliklerinin belirlenmesi kapsamında elde edilen bulgulara yer verilmiştir.

4.1.1. Ölçeğin Geçerliliğine İlişkin Bulgular

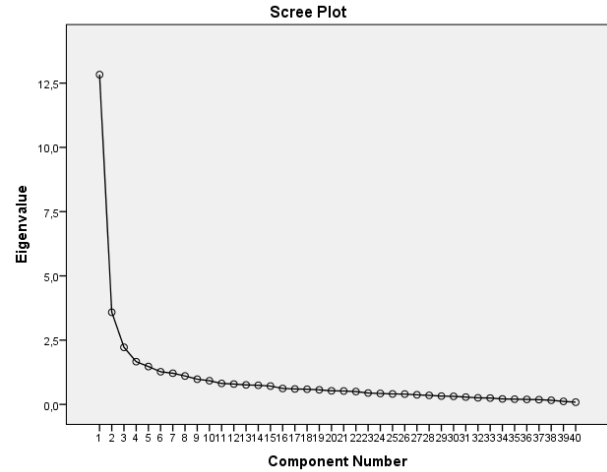
4.1.1.1. Açımlayıcı Faktör Analizine İlişkin Bulgular

Evlilik İçi Tecavüz Ölçeği'nin yapı geçerliğini belirlemek, maddeleri boyutlandırabilmek, maddelerin faktör yük değerlerini ortaya çıkarmak için 342 evli bireyden toplanan veriler üzerinde açımlayıcı faktör analizi yapılmıştır. Temel Bileşenler Analizi'nde verilerin faktör analizi yapmaya uygun olup olmadığını gösteren Kaiser Meyer Olkin (KMO) değeri hesaplanmış ve yine aynı amaçla kullanılan Bartlett Sphericity (Küresellik) Testi yapılmıştır. KMO değeri .92 olarak belirlenmiştir. Bu değer .60'tan yüksek olması veri setinin faktör analizi yapmak için uygun olduğu şeklinde yorumlanmakta, .90 üzerinde olması ise "mükemmel" olarak değerlendirilmektedir (Tavşancıl, 2005). Bu bilgiler ışığında bu ölçeğin KMO değeri de "mükemmel" aralığı içinde yer almaktadır. Anlamli çıkması durumunda faktör analizinin yapılabileceğinin bir diğer göstergesi olan Bartlett Sphericity (Küresellik) Testi değerinin de anlamli olduğu [$\chi^2=7684,846$; $sd=666$, $p<0.01$] belirlenmiştir. Bu bulgulara dayanarak, veri setinin AFA için uygun olduğu belirlenmiştir. Maddelerin hangi boyutlar altında kümelendiğini ortaya koyan

"Varimax Rotasyon Yöntemi" uygulanmış ve ölçülmek istenen özelliğın varyansının ne kadarının ortaya çıkan alt boyutlarla açıklandığı belirlenmiştir (Büyüköztürk, 2013; Özdamar, 2013).

Açımlayıcı Faktör analizinin hemen öncesinde madde toplam korelasyonları değerlendirilmiştir. Madde toplam korelasyonu .30'un altında olan ve ölçeğe katkısı çok az olan 29. madde ölçekten çıkarılmıştır. Faktör analizinde faktör sayılarının belirlenmesinde izlenen çeşitli yöntemler mevcuttur. Bunlar içinde en sık kullanılanlardan biri Kaiser-Guttman kuralı olarak bilinen ve eigen değeri (özdeğer) 1.00'in üzerinde olan faktörlerin alındığı yöntemdir. Bu çalışmada kapsamında yapılan ilk faktör analizinde de özdeğeri 1.00'den büyük olan on faktör belirlenmiştir. Ancak bir faktörün en az üç maddeden oluşmasının daha uygun olduğunu ortaya koyan literatür taramaları (Little, Lindenberger ve Nesselroade, 1999; MacCallum ve Widaman, 1999; Marsh, Hau, Balla ve Grayson, 1998; Raubenheimer, 2004; Velicer ve Fava, 1998) göz önünde bulundurulduğunda ayırt edilebilir ve yorumlanabilir faktör sayısının 4 olduğuna karar verilmiştir.

Şekil 1. Scree Plot (Yamaç Birikinti Grafiği)

Faktör sayısı dört ile sınırlandırılarak analiz tekrarlanmıştır. "Varimax" eksen döndürme yöntemi uygulanarak elde edilen açımlayıcı faktör analizi sonucunda faktör yükü .30'dan küçük olan ve/veya birden fazla faktörde yüksek faktör yük değerine sahip olan ancak bu yük değerleri arasındaki farkı .10'un altında olan (binişik) maddeler sırayla çıkartılarak analiz yinelenmiştir. Bunun sonucunda

düşük faktör yük değerine sahip olan 33., 37. ve 47. maddeler ile birden fazla faktörde yüksek yük değerine sahip ve bu değerler arasındaki fark .10'dan küçük olan (binişik) 9., 11., 17., 18., 21. ve 39.

maddeler ölçekten çıkartılmıştır ve kalan 37 maddeye yönelik istatistiki bilgiler Tablo 2'de sunulmuştur.

Tablo 2. Evlilik İçi Tecavüz Ölçeği'nin Açımlayıcı Faktör Analizi Sonuçları

Madde No	Yer Aldığı Faktör	Düzeltilmiş Madde-Toplam Korelasyonu	Döndürme Sonrası Faktör Yük Değerleri			
			Faktör I	Faktör II	Faktör III	Faktör IV
M42	Faktör 1	,35	,72			
M44	Faktör 1	,59	,70			
M46	Faktör 1	,64	,70			
M45	Faktör 1	,60	,69			
M38	Faktör 1	,56	,65			
M40	Faktör 1	,61	,65			
M30	Faktör 1	,58	,65			
M31	Faktör 1	,59	,64			
M34	Faktör 1	,50	,63			
M43	Faktör 1	,64	,57			
M41	Faktör 1	,57	,54			
M32	Faktör 1	,45	,53			
M35	Faktör 1	,58	,50			
M23	Faktör 2	,50		,78		
M24	Faktör 2	,57		,78		
M22	Faktör 2	,42		,75		
M25	Faktör 2	,56		,72		
M6	Faktör 2	,62		,71		
M3	Faktör 2	,62		,59		
M5	Faktör 2	,62		,57		
M2	Faktör 2	,52		,55		
M1	Faktör 2	,49		,53		
M4	Faktör 2	,61		,44		
M20	Faktör 3	,62				
M19	Faktör 3	,52			,79	
M28	Faktör 3	,56			,78	
M27	Faktör 3	,56			,74	
M16	Faktör 3	,49			,69	
M12	Faktör 3	,53			,66	
M10	Faktör 3	,54			,58	
M36	Faktör 3	,58			,39	
M13	Faktör 4	,38				,77
M14	Faktör 4	,59				,64
M15	Faktör 4	,55				,63
M8	Faktör 4	,39				,53
M26	Faktör 4	,58				,50
M7	Faktör 4	,56				,45

Birinci Faktör Tarafından Açıklanan Varyans = %16,416

İkinci Faktör Tarafından Açıkladığı Varyans = %15,034

Üçüncü Faktör Tarafından Açıkladığı Varyans = %13,487

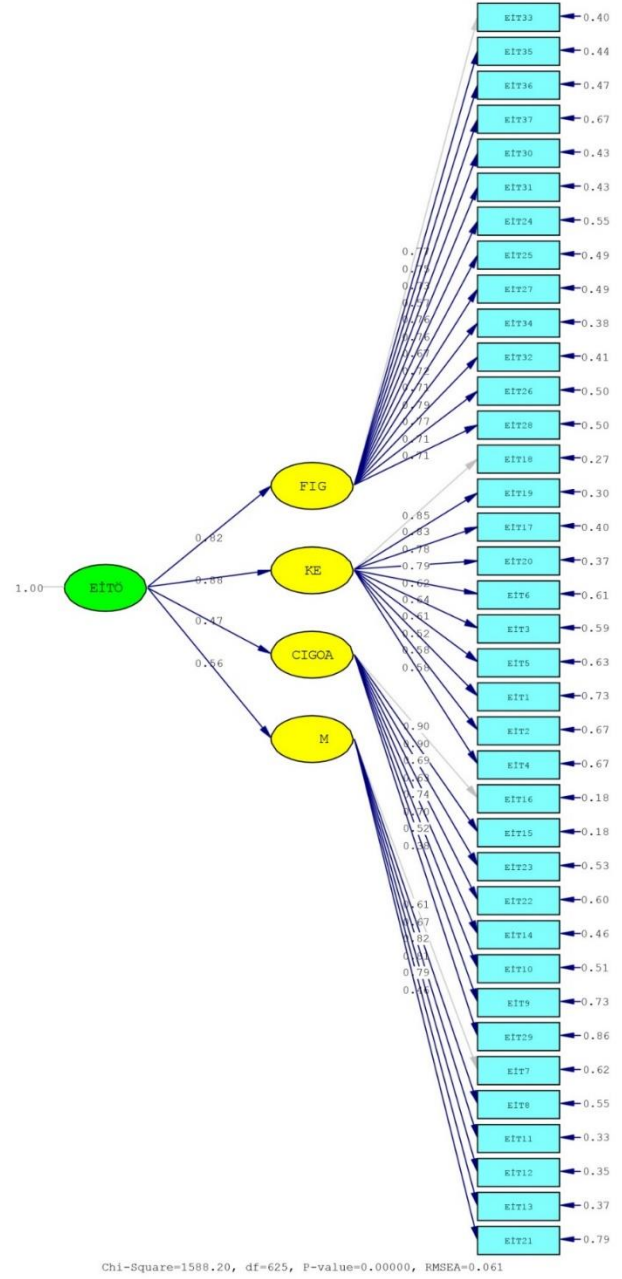
Dördüncü Faktör Tarafından Açıkladığı Varyans = %9,115

Dört Faktörün Birlikte Açıkladığı Toplam Varyans = %54,051

Tablo 2 incelendiğinde; madde faktör yük değerleri birinci faktör için .50 ile .72 arasında, ikinci faktör için .44 ile .78 arasında, üçüncü faktör için .39 ile .80 ve dördüncü faktör için .45 ile .77 arasında değiştiği görülmektedir. Bütün faktörlerin toplam varyansın %54.05'ini açıkladığı görülmüştür. Toplam varyansın %16.416'sını açıklayan birinci faktör eşe tecavüze ve eş tecavüzünde bulunana ilişkin duygusal ve davranışsal görüşleri belirten ifadeler içermektedir ve bu faktör "Faile İlişkin Görüşler" olarak adlandırılmıştır. Eş tecavüzünün, eşlerin birbirlerini cinsel ilişkiye zorlamalarının kabul edilemezliğini belirten ifadelerden oluşan ve toplam varyansın %15.03'ünü açıklayan ikinci faktör "Kabul Edilemezlik" olarak adlandırılmıştır. Toplam varyansın %13.48'ini açıklayan ve birbirleriyle cinsel ilişkiye girmenin eşlerin görevi olduğunu, eşlerin birbirleriyle her istediklerinde cinsel ilişkiye girebilmeleri gerektiğini belirten ifadelerden oluşan bu faktör "Cinsel İlişkinin Görev Olarak Algılanışı" olarak adlandırılmıştır. Toplam varyansın %9.11'ini açıklayan ve eşe tecavüzün olağan olduğunu, mazur görülebileceğini belirten ifadeler içeren dördüncü faktör "Meşrulaştırma" olarak adlandırılmıştır.

4.1.1.2. Doğrulayıcı Faktör Analizine İlişkin Bulgular

EİTÖ'nün AFA sonucunda elde edilen dört faktör altında toplanan 37 maddelik yapısının doğrulanıp doğrulanmadığını incelemek amacıyla doğrulayıcı faktör analizi yapılmıştır. AFA'da ortaya çıkan yapının, ikinci düzey DFA bulguları ile doğrulandığı görülmüştür. DFA sonucunda ulaşılan model Şekil 2'de sunulmuştur.

Chi-Square=1588.20, df=625, P-value=0.00000, RMSEA=0.061

Şekil 2. EİTÖ'ye İlişkin Doğrulayıcı Faktör Analizi Modeli

Şekil 2 incelendiğinde; DFA sonucu elde edilen ki-kare değerinin ($\chi^2 = 1588.20$), serbestlik derecesi değerinin ($sd = 625, p < .01$) olduğu ve $\chi^2 / sd = 2.54$ oranının elde edildiği görülmektedir. Bu oranın üçün altında çıkması, mükemmel uyumu göstermektedir (Kline, 2005; Sümer, 2000). DFA sonucu bu çalışmadaki model-veri uyumunun mükemmel olduğu görülmektedir. Belirlenen diğer uyum değerleri Tablo 3'te sunulmuştur.

Tablo 3. DFA Sonucunda Elde Edilen Uyum Değerleri

χ^2	sd	χ^2/sd	RMSEA	AGFI	SRMR	RMR	NNFI	CFI	NFI	IFI
1588,20	625	2,54	0,061	0.82	0.04	0.03	0.94	0.95	0.93	0.95

4.1.1.3. Yapı Geçerliliğine İlişkin Bulgular

Ölçeğin yapı geçerliği kapsamında ölçeğin alt boyutlarının birbirleriyle ve ölçeğin toplam puanıyla olan ilişkilerini sınamak üzere Pearson Momentler Çarpımı Korelasyon Analizi yapılmıştır. Elde edilen bulgular Tablo 4'te sunulmuştur.

Tablo 4. EİTÖ'nün Alt Boyutlarının Birbirleriyle ve Toplam Puanla Arasındaki Pearson Momentler Çarpım Korelasyon Analizi ve Sonuçları

Değişkenler	Ort.	S	1	2	3	4	EİTÖ Toplam
1 Faile İlişkin Görüşler	33.7	6.5		.59**	.25**	.35**	.70**
2 Kabul Edilemezlik	27.6	4.2			.40**	.46**	.72**
3 Cinsel İlişkinin Görev Olarak Algılanışı	18.5	4.9				.68**	.78**
4 Meşrulaştırma	15.5	3.2					.76**
EİTÖ Toplam	95.2	14.2					

**p < .01 düzeyinde anlamlıdır.

Tablo 4 incelendiğinde; EİTÖ'nün alt boyutlarından olan Faile İlişkin Görüşler ile Kabul Edilemezlik ($r = .59, p < .01$), Faile İlişkin Görüşler ile Cinsel İlişkinin Görev Olarak Algılanışı ($r = .25, p < .01$), Faile İlişkin Görüşler ile Meşrulaştırma ($r = .35, p < .01$), Kabul Edilemezlik ile Cinsel İlişkinin Görev Olarak Algılanışı ($r = .40, p < .01$), Kabul Edilemezlik ile Meşrulaştırma ($r = .46, p < .01$), Cinsel İlişkinin Görev Olarak Algılanışı ile Meşrulaştırma ($r = .68, p < .01$) arasında pozitif yönlü ve istatistiksel olarak anlamlı bir ilişkinin olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca EİTÖ ile Faile İlişkin Görüşler ($r = .70, p < .01$), EİTÖ ile Kabul Edilemezlik ($r = .72, p < .01$), EİTÖ ile Cinsel İlişkinin Görev Olarak Algılanışı ($r = .78, p < .01$), EİTÖ ile Meşrulaştırma ($r = .76, p < .01$) arasında da pozitif yönlü ve istatistiksel olarak anlamlı bir

ilişkinin olduğu tespit edilmiştir. Elde edilen bu bulgular EİTÖ'nün yapı geçerliğinin bir kanıtı olarak değerlendirilebilir.

4.1.2. Ölçeğin Güvenirliğine İlişkin Bulgular

EİTÖ'nün güvenirliliği üç ayrı veri seti üzerinde test edilmiştir:

4.1.2.1. Birinci Çalışma Grubunda EİTÖ Güvenirliliği

EİTÖ'nün AFA'sının yapılabilmesi için ilk çalışma grubu olarak alınan ve 342 evli bireyden elde edilen veri seti üzerinde EİTÖ'nün Cronbach Alfa katsayısı hesaplanmıştır. Ölçekte oluşan dört alt boyutun da ayrı ayrı güvenirlilik düzeyleri incelenmiş ve elde edilen bulgular Tablo 5'te sunulmuştur.

Tablo 5. EİTÖ'nün Alt Boyutlarına İlişkin Cronbach Alpha Güvenirlik Katsayıları

Alt Boyut	Cronbach Alpha
1. Faile İlişkin Görüşler	.91
2. Kabul Edilemezlik	.88
3. Cinsel İlişkinin Görev Olarak Algılanışı	.88
4. Meşrulaştırma	.79
EİTÖ (Toplam)	.94

Tablo 5 incelendiğinde; EİTÖ'nün Cronbach Alfa katsayısı .94, Faile İlişkin Görüşler alt boyutu için .91, Kabul Edilemezlik alt boyutu için .88, Cinsel İlişkinin Görev Olarak Algılanışı alt boyutu için .88 ve Meşrulaştırma alt boyutu için .79 olarak bulunmuştur.

4.1.2.2. İkinci Çalışma Grubunda EİTÖ Güvenirliği

EİTÖ'nün DFA'sının ve betimsel istatistiklerin yapılabilmesi için 643 evli bireyden elde edilen ikinci veri seti üzerinde EİTÖ'nün Cronbach Alfa katsayısı .94 olarak hesaplanmıştır.

4.1.2.3. Test Tekrar Test Güvenirlik Katsayısı

EİTÖ'nün üç hafta arayla yapılan iki uygulamasından elde edilen puanların tutarlılığının incelenmesi amacıyla 74 kişiye yapılan iki uygulamadan elde edilen puanlar arasında manidar ve yüksek düzeyde, pozitif korelasyon elde edilmiştir ($r=.82$, $p<.01$). Elde edilen bu değerler

EİTÖ'nün evlilik içi tecavüze ilişkin görüşü ölçmede güvenilir bir ölçme aracı olduğunu göstermektedir.

4.2. Evli Bireylerin Evlilik İçi Tecavüze İlişkin Görüşlerine Yönelik Bulgular

Bu bölümde evli bireylerin evlilik içi tecavüze ilişkin görüşlerinin geçmişte şiddete maruz kalma durumuna, cinsel yaşamdan memnuniyet düzeyine, toplumsal cinsiyet rollerine ve boyun eğici davranış düzeyine göre farklılaşıp farklılaşmadığına yönelik bulgular sunulmuştur.

4.2.1. Geçmişte Şiddete Maruz Kalıp Kalmama Durumuna Göre Evli Bireylerin Evlilik İçi Tecavüze İlişkin Görüşlerine Yönelik Bulgular ve Yorumlar

Evli bireylerin evlilik içi tecavüze ilişkin görüşlerinin geçmişte şiddete maruz kalıp kalmama durumuna göre farklılaşıp farklılaşmadığı ilişkisiz Örneklem t Testi ile incelenmiştir. Elde edilen bulgular Tablo 6'da sunulmuştur.

Tablo 6. Geçmişte Şiddete Maruz Kalıp Kalmama Durumuna Göre Evli Bireylerin Evlilik İçi Tecavüze İlişkin Görüşlerine Yönelik Betimsel İstatistikler ve t Testi Sonuçları

Değişken	Geçmişte		N	Ort.	S	sd	t	p
	Şiddete Maruz Kalma							
Evlilik İçi Tecavüze İlişkin Görüş	Evet	98	92,35	14,35	641		-2,193	0,029
	Hayır	545	95,76	14,14				

Tablo 6 incelendiğinde; geçmişte şiddete maruz kalmayan evli bireylerin aldıkları puanların ortalamaları (Ort. = 95.76, S = 14.14), geçmişte şiddete maruz kalanların aldıkları puanların ortalamalarından (Ort. = 92.35, S = 14.35) daha yüksek olduğu görülmektedir. İlişkisiz Örneklem t Testi sonucunda geçmişte şiddete maruz kalıp kalmama durumuna göre evli bireylerin evlilik içi tecavüze ilişkin görüşlerine ait puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık ($t = -2,193$, $p < .05$) bulunmuştur. Buna göre, geçmişte şiddete maruz kalmayan evli bireylerin, geçmişte şiddete maruz kalanlara göre evlilik içi tecavüze ilişkin görüşlerinin daha olumsuz olduğu söylenebilir.

Tablo 7. Toplumsal Cinsiyet Rolüne Göre Evli Bireylerin Evlilik İçi Tecavüze İlişkin Görüşlerine Yönelik Tek Yönlü ANOVA Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p	Anlamlı Fark
Gruplararası	2059,753	3	686,584	3,435	0,017	
Gruplariçi	127720,841	639	199,876			2-3
Toplam	129780,594	642				

Tablo 7 incelendiğinde; sahip olunan toplumsal cinsiyet rolüne göre evli bireylerin evlilik içi tecavüze ilişkin görüşlerine ait puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık [$F(3, 639) = 3,435$, $p < .05$] bulunmuştur. Hangi gruplar arasında anlamlı farklılık olduğunu tespit edebilmek amacıyla uygulanan Scheffe Testi sonucunda, yalnızca erkeksi ve kadınsı cinsiyet rolüne sahip evli bireyler arasında anlamlı fark olduğu görülmüştür. Kadınsı cinsiyet rolüne sahip evli bireylerin evlilik içi tecavüze ilişkin görüşlerine ait puanlarının ortalamaları (Ort. = 98.56, S = 1.27), erkeksi cinsiyet rolüne sahip evli bireylerinkinden (Ort. = 92.60, S = 1.31) yüksektir. Buna göre, kadınsı cinsiyet rolüne sahip evli bireylerin, erkeksi cinsiyet rolüne sahip olan bireylere göre evlilik içi tecavüze ilişkin daha olumsuz görüşe sahip oldukları söylenebilir.

4.2.2. Toplumsal Cinsiyet Rolüne Göre Evli Bireylerin Evlilik İçi Tecavüze İlişkin Görüşlerine Yönelik Bulgular ve Yorumlar

Evli bireylerin toplumsal cinsiyet rolüne göre EİTÖ'den aldıkları puanlar arasında en yüksek ortalamanın (Ort. = 98.56, S = 1.27) kadınsı cinsiyet rolüne sahip evli bireylere ait olduğu, bunu sırasıyla belirsiz (Ort. = 95.32, S = 1.68), androjen (Ort. = 95.14, S = 0.71) ve erkeksi (Ort. = 92.60, S = 1.31) cinsiyet rolüne sahip evli bireylerin izlediği görülmüştür.

Evli bireylerin evlilik içi tecavüze ilişkin görüşlerinin toplumsal cinsiyet rolüne göre farklılaşıp farklılaşmadığı Tek Yönlü ANOVA ile incelenmiş ve sonuçlar Tablo 7'de sunulmuştur.

4.2.3. Cinsel Yaşamdan Memnuniyet Düzeyine Göre Evli Bireylerin Evlilik İçi Tecavüze İlişkin Görüşlerine Yönelik Bulgular ve Yorumlar

Evli bireylerin cinsel yaşamdan memnuniyet düzeyine göre EİTÖ'den aldıkları puanlar arasında en yüksek ortalamanın cinsel yaşamından tamamen memnun (Ort. = 96.28, S = 13.79) olan evli bireylere ait olduğu, bunu sırasıyla cinsel yaşamından kısmen memnun (Ort. = 94.94, S = 13.62), memnun (Ort. = 94.64, S = 15.01) olan, memnun olmayan (Ort. = 93, S = 15.43), hiç memnun olmayan (Ort. = 92.60, S = 14.71) evli bireylerin izlediği görülmüştür.

Evli bireylerin evlilik içi tecavüze ilişkin görüşlerinin cinsel yaşamdan memnuniyet düzeyine göre farklılaşıp farklılaşmadığı Tek Yönlü ANOVA ile incelenmiş ve sonuçlar Tablo 8'de sunulmuştur.

Tablo 8. Cinsel Yaşamdan Memnuniyet Düzeyine Göre Evli Bireylerin Evlilik İçi Tecavüze İlişkin Görüşlerine Yönelik Tek Yönlü ANOVA Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p	Anlamli Fark
Gruplararası	789,745	4	197,436	0,977	0,420	
Gruplarıçi	128990,849	638	202,180			-
Toplam	129780,594	642				

Tablo 8 incelendiğinde; cinsel yaşamdan memnuniyet düzeylerine göre evli bireylerin evlilik içi tecavüze ilişkin görüşlerine ait puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık [$F(4,638) = 0,977, p>.05$] bulunmamıştır.

4.2.4. Boyun Eğici Davranış Düzeyine Göre Evli Bireylerin Evlilik İçi Tecavüze İlişkin Görüşlerine Yönelik Bulgular ve Yorumlar

Evli bireylerin boyun eğici davranış düzeyine göre EİTÖ'den aldıkları puanlar arasında en yüksek

ortalamanın Ort. = 95.64, S = 12.93) ile boyun eğici davranış düzeyi düşük olan evli bireylere ait olduğu, bunu sırasıyla orta (Ort. = 95.44, S = 14.06) ve yüksek (Ort. = 93.88, S = 16.13) düzeyde boyun eğici davranışa sahip olan evli bireylerin izlediği görülmüştür.

Evli bireylerin evlilik içi tecavüze ilişkin görüşlerinin boyun eğici davranış düzeyine göre farklılaşıp farklılaşmadığı Tek Yönlü ANOVA ile incelenmiş ve sonuçlar Tablo 9'da sunulmuştur.

Tablo 9. Boyun Eğici Davranış Düzeyine Göre Evli Bireylerin Evlilik İçi Tecavüze İlişkin Görüşlerine Yönelik Tek Yönlü ANOVA Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p	Anlamli Fark
Gruplararası	205,185	2	102,592	0,507	0,603	
Gruplarıçi	129575,409	640	202,462			-
Toplam	129780,594	642				

Tablo 9 incelendiğinde; boyun eğici davranış düzeyine göre evli bireylerin evlilik içi tecavüze ilişkin görüşlerine ait puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık [$F(2,640)=0,507, p>.05$] bulunmamıştır.

5. TARTIŞMA VE SONUÇ

Bu çalışmada ilk olarak evli bireylerin evlilik içi tecavüze yönelik görüşlerini belirlemeyi amaçlayan bir ölçme aracı geliştirilmiştir. AFA sonucunda birden fazla faktörde yer alan binişik maddeler, madde toplam korelasyonu .30'un altında olan maddeler elenerek ve bir faktörün en az üç maddeden

oluşması gerektiği ilkesi dikkate alınarak 37 maddelik bir form elde edilmiştir. Ölçekte yer alan maddelerin Faile İlişkin Görüşler (24., 25., 26., 27., 28., 30., 31., 32., 33., 34., 35., 36., 37. maddeler), Kabul Edilemezlik (1., 2., 3., 4., 5., 6., 17., 18., 19., 20. maddeler), Cinsel İlişkinin Görev Olarak Algılanışı (9., 10., 14., 15., 16., 22., 23., 29. maddeler) ve Meşrulaştırma (7., 8., 11., 12., 13., 21. maddeler) olmak üzere dört faktörde toplandığı belirlenmiştir. AFA ile dört faktör altında toplandığı belirlenen ölçeğin 37 maddelik yapısına uygulanan DFA sonucunda χ^2/sd oranı, AGFI, RMSEA, RMR,

SRMR, CFI, NFI ve NNFI uyum indekslerinin model veri uyumu için yeterli düzeyde olduğu ve ölçek yapısının doğrulandığı görülmüştür. Ayrıca Cronbach Alpha ve test tekrar test sonucu hesaplanan iç tutarlık katsayıları ise ölçeğin güvenilirliğinin de yüksek düzeyde olduğunu ortaya koymuştur.

3'lü likert tipi ölçekteki 37 madde "Katılmıyorum=1", "Kısmen Katılıyorum=2", "Katılıyorum=3" şeklinde puanlanmaktadır. Ölçekte tersten puanlanan 14 madde (7., 8., 9., 10., 11., 12., 13., 14., 15., 16., 21., 22., 23., 29. maddeler) bulunmaktadır. Alınan toplam puanın kullanılabilirliği ölçekten elde edilebilecek en düşük puan 37, en yüksek puan ise 111'dir. Ölçekten elde edilen yüksek puan, bireylerin evlilik içi tecavüze ilişkin olumsuz görüşe sahip olduklarını göstermektedir.

Geçerlik ve güvenilirlik çalışmaları sonucunda ulaşılan bulgular, EİTÖ'nün, evli bireylerin evlilik içi tecavüze yönelik görüşlerinin ölçülmesinde kullanılabilir geçerli ve güvenilir bir araç olduğunu göstermiştir. Ölçek aile ve evlilik terapisi alanında çalışan uzmanlar, psikologlar, psikolojik danışmanlar tarafından kullanılabilir. Ayrıca ölçeğin, evli bireyler üzerinde, aile içi şiddetle ilgili yapılacak çalışmalarda da kullanılabilirliği düşünülmektedir. Ölçeğin geçerlik-güvenirlik kanıtları artacağından, bu çalışmada geliştirilen ölçeğin yeni yapılacak çalışmalarda kullanılması ve geçerlik ve güvenilirlik çalışmalarının tekrarlanması önerilmektedir. Buna ek olarak ölçek sadece evli bireylerin evlilik içi tecavüze yönelik görüşlerini ölçmeye yönelik olduğundan farklı ilişki türleri içerisinde evlilik içi tecavüze ilişkin görüşü ölçmeye yönelik yeni ölçme araçları farklı araştırmacılar tarafından geliştirilebilir.

İkinci olarak, bu çalışmada cinsel yaşamdan memnuniyet düzeyine, geçmişte şiddete maruz kalıp kalmama durumuna, toplumsal cinsiyet rollerine ve boyun eğici davranış düzeyine göre evli bireylerin evlilik içi tecavüze ilişkin görüşlerinin farklılaşp farklılaşmadığı incelenmiştir. Araştırma bulguları evli bireylerin evlilik içi tecavüze ilişkin görüşlerinin geçmişte şiddete maruz kalıp kalmama durumuna

göre farklılaştığını göstermiştir. Hanneke ve Shields (1985) evlilik içi tecavüz faillerinin çocuklukta şiddete maruz kalmış olma ihtimallerinin, şiddet eğilimi olmayan karşılaştırma grubuna kıyasla anlamlı ölçüde daha fazla olduğunu tespit etmişlerdir. Geçmişte şiddete maruz kalmak şiddet uygulama ve şiddete uğrama açısından bir risk faktörü olduğu gibi bireylerin şiddete yönelik tutumlarını da etkilemektedir. Yapılan bir araştırmada fiziksel şiddete uğramış kız öğrencilerin kadına şiddete ilişkin tutumlarının, erkek öğrencilerden ve fiziksel şiddete hiç uğramamış kız öğrencilerden daha olumlu olduğu ortaya çıkmıştır (Bugay ve Delevi, 2012). Mihalic ve Elliot (1997) çocukluk çağında istismara maruz kalmanın, yetişkinlikte kadınların ve erkeklerin şiddet uygulama ve şiddete maruz kalma deneyimleri üzerinde etkisi olduğu sonucuna ulaşmıştır. Aynı araştırmada geçmişte şiddete maruz kalmanın, erkekler üzerinde eşe yönelik şiddet davranışı açısından, kadınlar için de evliliklerinde şiddete maruz kalma açısından risk oluşturduğu bulunmuştur. Bireylerin yetiştiği ailede şiddetin olup olmaması bazı durumlarda kadınlar ve erkekler açısından şiddetin normalleştirilmesine ve daha kolay kabullenilmesine neden olabilmektedir. Aile içinde şiddetin çok küçük yaşlardan itibaren yaşanması ya da ailede şiddete tanık olunması, şiddetin kanıksanmasına yol açmakta ve şiddet, şiddeti uygulayan için evliliklerde başvurulan bir araç haline gelmektedir. Şiddet mağduru açısından bakıldığında ise çocukluktan itibaren şiddete maruz kalma ya da tanıklık etmek onları şiddet karşısında öğrenilmiş bir çaresizlik durumuna sokabilmektedir. Öğrenilen bu davranışlar da bireylerin ileriki yıllardaki tutum ve davranışlarını etkilemektedir. Buradan hareketle; geçmişte şiddete maruz kalan evli bireylerin, evlilik içi tecavüze ilişkin görüşlerinin daha olumlu olacağı öngörülebilir. Fakat burada dikkat edilmesi gereken en önemli nokta, aile içi şiddetin yaşandığı ailelerde büyüyen çocukların hepsinin, ileride mutlaka şiddet uygulamaya, şiddet karşısında sessiz kalmaya ya da şiddete ilişkin olumlu tutum sergilemeye yönelmediğinin bilinmesi gerektiğidir.

Evli bireylerin çoğu, yaşa bakılmaksızın evliliği süresince cinsel ilişkide bulunmayı istemektedir (Youn, 2009). Evliliğinin nedenlerinden birinin de nesli devam ettirecek çocuklar dünyaya getirmek olduğu düşünüldüğünde cinsellik, evliliğin temel yapı taşıdır. Ayrıca özellikle Türk toplumunda cinsellik, toplumsal ve ahlaki değerler nedeniyle evlilik öncesinde kısıtlandığı için eşlerin bedensel ve duygusal paylaşımında rahat bir şekilde bulunabilmelerinin yolu da evlilikten geçmektedir. Bu yönüyle evlilik, eşler arasında cinselliği yaşamayı kolaylaştırmakta ve meşrulaştırmaktadır. Sağlıklı, mutlu, aynı zamanda hem kadın hem de erkek için doyum sağlayan bir cinsel yaşantı evli bireylerin daha huzurlu, daha mutlu ve birbirlerine daha içten ve yakın olmalarını sağlamaktadır. Cinsellik evli bireylere gerçek anlamda karı-koca olduklarını hissettirmektedir. Yakın ilişkilerde cinsel doyum ve evlilik doyumu arasındaki olumlu ilişki pek çok araştırmanın ampirik sonuçlarıyla desteklenmektedir (Sprecher, Christopher ve Cate, 2006). Dolayısıyla cinsel yaşamdan duyulan memnuniyetin ya da doyumun pek çok evliliğin kaliteli ilerlemesinde önemli bir etken olduğu, eşler arasındaki cinsel yaşamın niteliğinin evlilikte çok önemli bir rol oynadığı söylenebilir. Bütün bunlardan yola çıkarak cinsel yaşam memnuniyetinin, evli bireylerin evlilik içi tecavüze ilişkin görüşlerini etkileyebileceği düşünülse de araştırma bulguları evli bireylerin evlilik içi tecavüze ilişkin görüşlerinin cinsel yaşamdan memnuniyet düzeylerine göre farklılaşmadığını göstermiştir. Bu durum evlilik içi tecavüzde temel amacın cinsel ilişkiden doyum almak olmaması, cinsel istismarda bulunan bireyin eşini her açıdan sarsmak için cinselliği bir cezalandırma aracı olarak kullanması, eşi üzerindeki gücünü cinsel olarak da göstermesi, erkekliğini ve otoritesini ispatlamaya çalışması ile açıklanabilir.

Araştırma bulguları erkeksi cinsiyet rolüne sahip olan evli bireylere kıyasla kadınsı cinsiyet rolüne sahip olanların evlilik içi tecavüze ilişkin görüşlerinin daha olumsuz olduğunu göstermiştir. Jeffords ve Dull (1982) çalışmalarında evlilik içi tecavüzü suç sayan bir yasayı kadınların erkeklerle göre daha fazla desteklemelerini kadınların cinsiyet

rollerine karşı daha eşitlikçi tutuma sahip olmaları ile açıklamışlardır. Erken çocukluk yıllarından itibaren erkek çocuklar daha çok silah, kamyon gibi oyuncaklarla, kız çocukları ise bakımını yapacakları oyuncak bebeklerle ve mutfak eşyalarıyla oynamaya teşvik edilmektedir. Türk toplumunda “Kızı boş bırakırsan ya davulcuya ya zurnacıya kaçır”, “Kız çocuğu hanım hanımcık olmalı.”, “Kızını dövmeyen dizini döver.” şeklindeki kız çocuğuna yüklenen roller kızların özgürlüklerinin sınırlandırılmasına ve kontrol altında tutulması gereken bireyler olarak yetiştirilmesine neden olabilmektedir (Şentürk, 2012). Diğer yandan “Erkek dediğin cesur olur, yumruğunu masaya vurur.”, “Erkekler ağlamaz.” şeklindeki kalıp yargıların erkeklerin ileriki yaşamlarında da güç gösterisinde bulunmalarında, erkeklerdeki erkeklik algısının oluşumunda ve “erkeklik ispatı” ihtiyacı üzerinde etkili olduğu düşünülmektedir. Kız ve erkek çocuklarının yetiştirilme tarzlarının ve oyun biçimlerinin farklılaşmasına bağlı olarak edindikleri toplumsal cinsiyet rolleri de birbirinden farklılaşmaktadır. Bu sürece bağlı olarak toplumumuzda kadınsı cinsiyet rolüne sahip bireylerden sevecen, uyumlu, söz dinleyen, anlayışlı, duyarlı, yardımsever, cinsel anlamda dışı olması beklenmektedir (Yaşın-Dökmen, 2004; Şentürk, 2012). Erkeksi cinsiyet rolüne sahip bireylerden ise bağımsız, güçlü, sert, otoriter, kendine güvenmesi, kolay incinmemesi, rekabet etmesi beklenmektedir (Yaşın-Dökmen, 2004; Kısaç, 1999). Dolayısıyla cinsiyet rollerinin kadın ve erkeklerin ileriki yıllarda şiddete yönelik tutumlarında ve şiddet içerikli davranışlarında etkili olacağı söylenebilir.

Araştırma bulguları evli bireylerin evlilik içi tecavüze ilişkin görüşlerinin boyun eğici davranış düzeyine göre farklılaşmadığını göstermiştir. Boyun eğme nitelikleri taşıyan bireyler başkalarını kırmaktan kaçınırlar, öfkelerini ifade etmekte zorlanırlar, etkileşim içinde oldukları insanları memnun etmeye çalışırlar, başkaları tarafından sürekli onaylanma gereksinimi duyarlar, özgüvenleri azdır ve kendilerini değersiz hissederler (Dönmez ve Demirtaş, 2009). Bu özelliklerinden dolayı boyun eğici davranışlara sahip bireylerin diğer insanlarla olan ilişkilerinde daha kabullenici, daha pasif

özellikler sergilemeleri ve evlilik içi tecavüze ilişkin de olumlu ya da kabul edici bir görüş geliştirmeleri beklenebilir. Ancak bu araştırmanın bulguları boyun eğici davranışlara sahip olma ile evlilik içi tecavüze hazırlayıcı bir eğilim olan tutum, gözlenebilen bir davranış değildir. Davranış tutuma yüklenir, başka bir deyişle bireyin, tutumu doğrultusunda davranması beklenir. Dolayısıyla tutum, gözlemlenebilir bazı davranışlara neden olduğu varsayılan gözlenemeyen eğilimlerdir. Tutum ile davranış arasındaki tutarsızlık ya da davranışın her zaman tutum tarafından belirlenmediği tutum ve davranış arasındaki ilişkiyi incelemek üzere yapılan araştırmaların çoğunda (Kutner ve ark., 1952; La Pierre, 1934; Miner, 1952; akt. Kağıtçıbaşı, 1999) ortaya konmuştur. Bu sonuçlar tutumun çevresel etkenlerle birlikte davranışı meydana getirdiğini göstermektedir (Kağıtçıbaşı, 1999).

Bütün bu bilgilerden yola çıkarak Türk toplumunda gerek kültürel değerlerin gerekse dinsel öğretilerin etkisiyle cinsel ilişkinin, eşlerin birbirlerine karşı bir görevi olarak algılandığını söylemek mümkündür. Bu bağlamda çocukluktan başlayarak bireylere doğru bir cinsel eğitim verilmesi gerekmektedir. İlişki geliştirme veya evliliğe hazırlık programlarının içerisine evlilikte cinsellik, sağlıklı cinsel yaşam, çiftlerin cinsellikle ilgili beklentileri ve birbirlerini anlamaları, cinsellik konusunda yaygın yanlış anlayışlar, evlilik içi tecavüz gibi konularda bilgilendirmeyi içeren oturumlara yer verilmelidir. Maruz kalan kişide kullanılmışlık, aşağılanmışlık, acizlik, iğrenti gibi olumsuz duygulara, ağır fiziksel ve psikolojik sorunlara yol açan evlilik içi tecavüzün yaygınlığı tam olarak bilinmemektedir. Kadın sığınma evlerine, hastanelere başvuran kadınlara eşleri tarafından cinsel ilişkiye zorlanıp zorlanmadıklarının sorulmasının evlilik içi tecavüzün yaygınlığını daha doğru raporlamaya yardımcı olacağı düşünülmektedir. Böylece toplumun bilinçlenmesi, bu konuda farkındalık yaratılması, dolayısıyla mağdurlara sunulacak hizmetlerin geliştirilmesine katkıda bulunulacağı beklenmektedir. Bu çalışma sınırlı sayıda evli bireyle yapılmıştır. Benzeri çalışmaların AR-GE desteğiyle kırsal ve kentsel

ilişkin görüş arasında bir ilişki olmadığını göstermiştir. Bu durum kısmen de olsa tutum ve davranış ilişkisiyle açıklanabilir. Kağıtçıbaşı'na (1999) göre davranışa

alanı temsil edecek, aynı zamanda evli olmayan bireyleri de kapsayacak şekilde ulusal düzeyde organize edilmesinde fayda vardır.

KAYNAKÇA

- Anderson, J. C., & Gerbing, D. W. (1984). The effect of sampling error on convergence, improper solutions, and goodness of fit indices for maximum likelihood confirmatory factor analysis. *Psychometrika*, 49, 155-173.
- Bentler, P. M. (1990). Comparative fit indexes in structural models. *Psychol Bull*, 107(2), 238-246.
- Bergen, R. K. (1996). *Wife rape: Understanding the response of survivors and service providers*. Thousand Oaks: Sage Publications, Inc.
- Browne M. W., & Cudeck R. (1989). Single sample cross-validation indexes for covariance structures. *Multivariate Behavioral Research*, 24(4), 445-455.
- Bugay, A. ve Delevi, R. (2012). Türkiye’de kadın rol ve haklarına yönelik tutum ve fiziksel şiddet. *Uluslar arası Katılımlı Kadına ve Çocuğa Karşı Şiddet Sempozyumu Bildiri Kitabı Birinci Cilt* içinde (12-23). Ankara: Mutlu Çocuklar Derneği Yayınları.
- Büyüköztürk, Ş. (2013). *Sosyal bilimler için veri analizi el kitabı*. Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Civelek, E. (2013). Önsöz. *Aile İçi Şiddetle Mücadele El Kitabı* içinde (2-3). Ankara: T.C. Başbakanlık Kadın Statüsü Genel Müdürlüğü.
- Çokluk, Ö., Şekercioğlu, G. ve Büyüköztürk, Ş. (2008). *Sosyal bilimler için çok değişkenli istatistik*. Ankara: Pegem Akademi.
- Dönmez, B. ve Demirtaş, H. (2009). Lise öğretmenlerinin boyun eğici davranışlarına ilişkin algıları. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 17(2), 445-456.
- Finkelhor, D., & Yllo, K. (1982). Forced sex in marriage: A preliminary research report. *Crime and Delinquency*, 28(3), 459-478.
- Frese, B., Moya, M., & Megias, J. L. (2004). Social perception of rape: How rape myth acceptance modulates the influence of situational factors. *Journal of Interpersonal Violence*, 19(2), 143-161.
- Güler, N., Tel, H. ve Özkan-Tuncay, F. (2005). Kadının aile içinde yaşanan şiddete bakışı. *Cumhuriyet Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi*, 27(2), 51-56.
- Hanneke, C. R., & Shields, N. M. (1985). Marital Rape: implications for the helping professions. *Social Casework: The Journal of Social Work*, 66(8), 541-458.
- Hu, L. T. & Bentler, P. M. (1999). Cut off criteria for fit indexes in covariance structure analysis: conventional criteria versus new alternatives. *Structural Equation Modeling: A Multidisciplinary Journal*, 6(1), 1-55.
- Işıloğlu, B. (2006). *Anksiyete ve depresyon tanısı ile izlenen evli kadınlarda aile içi şiddetin sosyodemografik faktörler, çift uyumu ve hastalıkla ilişkisi* (Yayımlanmamış uzmanlık tezi). Bakırköy Prof. Dr. Mazhar Osman Ruh Sağlığı ve Sinir Hastalıkları Araştırma Hastanesi, İstanbul.
- Jeffords, C.R., & Dull, R. T. (1982). Demographic variations of attitudes towards marital rape immunity. *Journal of Marriage and Family*, 44(3), 755-762.
- Kağıtçıbaşı, Ç. (1999). *Yeni insan ve insanlar*. İstanbul: Evrim Yayınları.
- Kısaç, İ. (1999). Erkeklik rolü normları. *Mesleki Eğitim Dergisi*, 1(2), 83-93.
- Kline, R. B. (2005). *Principles and practice of structural equation modeling*. New York: The Guilford Press.
- Langhinrichsen-Rohling, J., & Monson, C. M. (1998). Marital rape: Is the crime taken seriously without co-occurring physical abuse? *Journal of Family Violence*, 13(4), 433-443.
- Little, T. D., Linderberger, U., & Nesselroade, J. R. (1999). On selecting indicators for multivariate measurement and modeling with latent variables: when “good” indicators are bad and “bad” indicators are good. *Psychological Methods*, 4(2), 192-211.
- MacCallum, R. C., & Widaman, K. F. (1999). Sample size in factor analysis. *Psychological Methods*, 4(1), 84-99.
- Marsh, H. W., Balla, J. R., & McDonald, R. P. (1988). Goodness-of-fit indices in confirmatory factor analysis: the effect of sample size. *Psychological Bulletin*, 103(3), 391-410.
- Marsh, H. W., Hau, K. T., Balla, J. R., & Grayson, D. (1998). Is more ever too much? The number of indicators per factor in confirmatory factor analysis. *Multivariate Behavioral Research*, 33(2), 181-220.

- Mermerci, S. (2012). Giriş. *Uluslar arası katılımlı kadına ve çocuğa karşı şiddet sempozyumu bildiri kitabı birinci cilt* içinde. Ankara: Mutlu Çocuklar Derneği Yayınları.
- Mihalic, S. W. & Elliott, D. (1997). A social learning theory model of marital violence. *Journal of Family Violence*, 12(1), 21-47.
- Odman, T. M. (2012). Kadına karşı cinsel şiddet. *Uluslar arası Katılımlı Kadına ve Çocuğa Karşı Şiddet Sempozyumu Bildiri Kitabı Birinci Cilt* içinde (130-172). Ankara: Mutlu Çocuklar Derneği Yayınları.
- Özdamar, K. (2013). *Paket programlar ile istatistiksel veri analizi*. Eskişehir: Nisan Kitabevi.
- Poe, L. G. (2010). Students perceptions of marital rape laws (Masters Dissertation). Tennessee State University.
- Raubenheimer, J. (2004). An item selection procedure to maximise scale reliability and validity. *SA Journal of Industrial Psychology*, 30(4), 59-64.
- Russell, D. (1990). Rape in marriage. Bloomington: Indiana University Press.
- Shotland, R. L., & Goodstein, L. (1992). Sexual precedence reduces the perceived legitimacy of sexual refusal: An examination of attributions concerning date rape and consensual sex. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 18(6), 756-764.
- Simonson, K., & Subich, L. M. (1999). Rape perceptions as a function of gender-role traditionality and victim-perpetrator association. *Sex Roles*, 40, 617-634.
- Sprecher, S., Christopher, F. S. & Cate, R. (2006). Sexuality in Close Relationships. A. L. Vangelisti & D. Perlman (Ed.), *The Cambridge handbook of personal relationships* (Chapter 25). New York: Cambridge University Press.
- Sümer, N. (2000). Yapısal eşitlik modelleri: temel kavramlar ve örnek uygulamalar. *Türk Psikoloji Yazıları*, 3(6), 49-73.
- Şahin, N. H. ve Şahin, N. (1992). *Adolescent guilt, shame and depression in relation to sociotropy and autonomy*. Paper presented at the World Congress of Cognitive Therapy, June 17-23, Toronto, Canada.
- Şentürk, Ü. (2012). Popülerleşen kadın ve çocuğa yönelik şiddetin kültürel dayanağı. *Uluslar arası Katılımlı Kadına ve Çocuğa Karşı Şiddet Sempozyumu Bildiri Kitabı Birinci Cilt* içinde (389-401). Ankara: Mutlu Çocuklar Derneği Yayınları.
- Şimşek, Ö. F. (2007). *Yapısal eşitlik modellemesine giriş: Temel ilkeler ve LISREL uygulamaları*. İstanbul: Ekinoks Yayınları.
- Tezcan, S. (2009). *Türkiye’de kadına yönelik aile içi şiddet* içinde (13-14). Ankara: T.C. Başbakanlık Kadın Statüsü Genel Müdürlüğü.
- Velicer, W. F., & Joseph, L. F. (1998). Effects of variable and subject sampling on factor pattern recovery. *Psychological Methods*, 3(2), 231-251.
- Vieira, A. L. (2011). *Preparation of the analysis. Interactive LISREL in practice*. London: Springer.
- Walker, L. (1994). *Abused women and survivor therapy: A practical guide for the psychotherapist*. Washington: APA.
- Yaşın-Dökmen, Z. (1991). Bem cinsiyet rolü envanteri kadınsılık ve erkeksilik ölçekleri Türkçe formunun psikometrik özellikleri. *Kriz Dergisi*, 7 (1), 27-40.
- Yaşın-Dökmen, Z. (2004). *Toplumsal cinsiyet: sosyal psikolojik açıklamalar*. İstanbul: Sistem Yayıncılık.
- Youn, G. (2009). Marital and sexual conflicts in elderly Korean people. *Journal of Sex & Marital Therapy*, 35(3), 220-238.